

Leo Trotskij

Bondekriget i Kina och proletariatet

22 september 1932

Kära kamrater:

Efter en lång fördröjning fick vi ert brev av den 16 juni. Det är väl överflödigt att säga att vi blev överlyckliga över återupplivandet och pånyttfödelsen av den kinesiska vänsteroppositionen, trots den mycket grymma polisförföljelse som den fått utstå. Så vitt vi kan bedöma härifrån, handikappade som vi är pga. extrem brist på information, överensstämmer den ståndpunkt som uttrycks i ert brev med vår.

Vår oförsonliga hållning till den vulgärdemokratiska stalinistiska inställningen till bonderörelsen har givetvis inget gemensamt med en likgiltig eller passiv attityd till själva bonderörelsen som sådan. Den internationella vänsteroppositionens manifest, som utfärdades för två år sedan och som utvärderade bonderörelsen i de sydliga provinserna i Kina, förklarade: ”Den förrådada, besegrade och utmattade kinesiska revolutionen visar att den fortfarande är vid liv. Låt oss hoppas att den tid inte är långt borta när den återigen kommer att lyfta sitt proletära huvud.” Det säger vidare: ”Den stora störtfloden av bondeuppror kan otvivelaktigt ge en impuls som återupplivar den politiska kampen i de industriella centra. Vi räknar fullt och fast med det.”¹

Ert brev vittnar om att under påverkan av krisen och den japanska interventionen, och mot bakgrund av bondekriget, spirar arbetarkampen i städerna än en gång. I manifestet skrev vi om denna möjlighet med nödvändig försiktighet: Ingen kan idag förutsäga om bondeupprorets härdar kan hålla lågan vid liv under hela den långa tid som det proletära avantgardet behöver för att samla sin egen styrka, få med arbetarklassen i kampen, och samordna sin kamp för makten med böndernas allmänna offensiv mot deras mest omedelbara fiender.”

För närvarande är det uppenbart att det finns starka skäl att uttrycka förhoppningen att en riktig politik kommer att göra det möjligt att förena arbetarrörelsen och den urbana rörelsen i allmänhet med bondekriget, och detta skulle innebära inledningen till den tredje kinesiska revolutionen. Men under tiden är detta fortfarande bara en förhoppning, inte något säkert. Det viktigaste arbetet ligger framför oss.

I detta brev vill jag ställa bara en fråga som förefaller mig, åtminstone på avstånd, vara den viktigaste och mest akuta. Återigen måste jag påminna er om att den information som står till mitt förfogande är helt otillräcklig, tillfällig och osammanhängande. Jag skulle förvisso välkomna varje tillägg och varje korrigering.

Bonderörelsen har skapat sina egna arméer, har befriat stora områden och har upprättat sina egna institutioner. I händelse av ytterligare framgångar – och alla önskar vi naturligtvis passionerat sådana framgångar – kommer rörelsen att bli sammankopplad med urbana och industriella centra och därigenom ställas ansikte mot ansikte med arbetarklassen. Hur kommer detta möte att se ut? Är det säkert att dess karaktär kommer att bli fredlig och vänskaplig?

Vid första anblicken kan frågan tyckas vara överflödig. Bonderörelsen leds av kommunister eller sympatisörer. Är det inte självklart, att i den händelse arbetarna och bönderna enar sig, så måste de förena sig enhälligt under den kommunistiska fanan?

---

¹ Detta manifest skrevs hösten 1930 av Trotskij och undertecknades av Alfred Rosmer, Kurt Landau och Markin (Leon Sedov). samt representanter för olika oppositionsgrupper (däribland Juan Andrade och Julian Gorkin från Spanien och Max Shachtman från USA). Manifestet finns på engelska, under titeln ”Manifesto on China of the International Left Opposition”, i *Leon Trotsky on China*, Pathfinder press 1976, sid 476-484

Tyvärr är frågan inte alls så enkel. Låt mig hänvisa till erfarenheter från Ryssland. Under åren av inbördeskrig skapade bönderna i olika delar av landet sina egna gerillaförband, som ibland växte till fullfjädrade arméer. En del av dessa avdelningar ansåg sig vara bolsjevikiska, och leddes ofta av arbetare. Andra förblev partilösa och leddes för det mesta av före detta underofficerare som kom från bönderna. Det fanns också en ”anarkistisk” armé under befäl av Machno.

Så länge gerillaarméerna opererade i ryggen på vitgardisterna tjänade de revolutionens sak. Några av dem utmärktes av exceptionellt hjältemod och styrka. Men i städerna kom dessa arméer ofta i konflikt med arbetarna och de lokala partiorganisationerna. Konflikter uppstod också när partisanerna stötte på enheter ur den reguljära Röda armén, och i vissa fall fick dessa möten en mycket smärtsamt och skarp karaktär.

Inbördeskrigets hårda erfarenheter visade oss att det var nödvändigt att avväpna bondeförbanden omedelbart efter det att Röda armén hade ockuperat områden som rensats från vitgardister. I dessa fall sögs de bästa, de mest klassmedvetna och disciplinerade elementen, upp i Röda armén. Men en avsevärd del av partisanerna strävade efter att upprätthålla en självständig existens och kom ofta i direkt väpnad konflikt med sovjetmakten. Så var fallet med Machnos anarkistiska armé, som i sin anda var helt kulakmässig. Men det var inte den enda exemplet i sitt slag, många bondeförband, som kämpade storartat för att förhindra godsägarnas återkomst, omvandlades efter segern till verktyg för kontrarevolutionen.

Oavsett vilket ursprung de hade i varje enskilt fall – om det orsakades av medvetna provokationer från vitgardisterna eller genom taktlöshet från kommunisterna, eller av en ogynnsam kombination av omständigheter – hade konflikterna mellan beväpnade bönder och arbetare sina rötter i en och samma sociala mylla: skillnaden mellan arbetarnas och böndernas klassposition och skolning. Arbetaren närmar sig frågor från den socialistiska ståndpunkten; bondens synvinkel är småborgerlig. Arbetaren eftersträvar att socialisera den egendom som tas från utsugarna; bonden strävar efter att dela upp den. Arbetaren vill ställa palats och parker i det allmännas tjänst; medan däremot bonden, när han inte kan dela dem, är benägen att bränna palatsen och hugga ned parkerna. Arbetaren strävar att lösa problem i nationell skala och i enlighet med en plan; bonden å andra sidan närmar sig alla problem ur lokal synvinkel och intar en fientlig hållning gentemot centraliserad planering osv.

Det är underförstått att även en bonde kan höja sig till det socialistiska synsättet. Under en proletär regim omskolas allt fler bönder i socialistisk anda. Men detta kräver tid, år, även årtionden. Man måste hålla i minnet, att motsättningarna mellan den proletära socialismen och bondeindividualismen under revolutionens inledande stadier ofta antar en ytterst skarp karaktär.

Men är det trots allt inte så att kommunister står i spetsen för den kinesiska Röda armén? Utesluter inte detta i sig risken för konflikter mellan bondeförbanden och arbetarorganisationerna? Nej, det gör det inte. Det faktum att enskilda kommunister är i ledningen för dessa arméer förändrar inte alls dessa arméers sociala karaktär, även om de kommunistiska ledarna bär en otvetydig proletär prägel. Och hur står det till i Kina?

Bland de kommunistiska ledarna för de Röda förbanden finns otvivelaktigt många deklarerade intellektuella och semi-intellektuella som inte har genomgått den proletära kampens skola. Under två eller tre år lever de ett liv som befälhavare och kommissarier för partisanförband, de utkämpar strider, erövrar områden, osv. De absorberar andan i sin omgivning. . Samtidigt består majoriteten av de meniga kommunisterna i de Röda förbanden otvivelaktigt av bönder, som helt uppriktigt och ärligt kallar sig själva kommunister men som i själva verket förblir revolutionära fattighjon eller revolutionära småägare. Den som i

politiken dömer efter benämningar och etiketter och inte utifrån sociala fakta är förlorad. Detta gäller i ännu högre grad när politiken genomförs med vapen i hand.

Det sanna kommunistiska partiet är den proletära förtruppens organisation. Men vi får inte glömma att Kinas arbetarklass under de senaste fyra åren har hållits i ett förtryckt och form-löst tillstånd, och först nyligen har visat tecken på att vakna. Det är en sak när ett kommunistiskt parti, som fast vilar på stadsproletariatets blomma, strävar efter att leda bondekriget via arbetarna. Det är en helt annan sak när några få tusen eller t.o.m. tiotusentals revolutionärer, som må vara riktiga kommunister eller bara till namnet, ställer sig i ledningen för bondekriget utan att ha något allvarligt stöd från proletariatet. Detta är just precis läget i Kina. Det ökar i högsta grad faran för konflikter mellan arbetarna och de beväpnade bönderna. Under alla omständigheter kan man vara förvissad om att det inte kommer att råda någon brist på borgerliga provokatörer.

Under inbördeskriget i Ryssland var proletariatet redan vid makten i större delen av landet, ledningen för kampen befann sig i händerna på ett starkt och härdat parti och hela befäls-apparaten i den centraliserade Röda armén var i arbetarnas händer. Trots allt detta kom bondeförband, som var ojämförligt svagare än Röda armén, ofta i konflikt med denna när den segerrika Röda armén förflyttades till sektorer med bondegerilla.

I Kina är situationen radikalt annorlunda och dessutom helt till arbetarnas nackdel. I de viktigaste regionerna i Kina är makten i händerna på borgerliga militarister, i andra regioner i händerna på ledarna för beväpnade bönder. Ingenstans finns ännu någon proletär makt. Fackföreningarna är svaga. Partiets inflytande bland arbetarna är obetydligt. Bondeförbanden, som är stolta över sina segrar, står under Kominterns vingar. De kallar sig "Röda armén", dvs. identifierar sig med de väpnade styrkorna i Sovjet. Detta har lett till att de revolutionära bönderna i Kina, personifierade av sitt ledande skikt, på förhand förefaller ha lagt sig till med det politiska och moraliska kapital som borde tillhöra de kinesiska arbetarna. Är det inte möjligt att saker och ting kan ta en vändning så att allt detta kapital vid en viss tidpunkt riktas *mot* arbetarna?

I den mån de fattiga bönderna (som i Kina utgör den överväldigande majoriteten) tänker politiskt (och det gäller bara en liten minoritet) så önskar de naturligtvis innerligt och passionerat en allians och vänskap med arbetarna. Men bönderna är, även när de är beväpnade, ur stånd att föra en oberoende politik.

Eftersom bönderna under normala förhållanden intar en mellanliggande, obestämd, och vacklande position kan de i de avgörande ögonblicken antingen följa proletariatet eller bourgeoisin. Bönderna finner inte enkelt vägen till proletariatet, utan först efter en rad misstag och nederlag. Bron mellan bönderna och bourgeoisin utörs av städernas småbourgeoisin, främst genom de intellektuella, som ofta träder fram under socialismens och t o m kommunismens banér.

Det skikt som står i ledningen för den kinesiska "Röda armén" har utan tvekan lyckats lägga sig till med vanan att ge kommandon. Frånvaron av ett starkt revolutionärt parti och proletära massorganisationer gör att det praktiken är omöjligt att utöva kontroll över det ledande skiktet. Befälhavarna och kommissarierna framträder under sken av att vara absoluta herrar över läget, och kommer vid ockupationen av städer att vara benägna att se ned på arbetarna. Arbetarnas krav kan ofta förefalla dem antingen olägliga eller oförnuftiga.

Man bör heller inte glömma sådana "småsaker" som det faktum att de segerrika arméernas staber och officerare i städerna inte installerar sig i de proletära hyddorna utan i stadens finaste byggnader, i hus och lägenheter som tillhör borgarklassen, och allt detta främjar

benägenheten hos bondearméernas övre skikt att känna sig själva som en del av de ”förfinade” och ”bildade” klasserna, ingalunda som en del av proletariatet.

I Kina försvinner således inte orsakerna och grunderna för konflikter mellan armén – som är sammansatt av bönder och vars ledning består av småborgare – och arbetarna, utan alla omständigheter är tvärtom sådana att de kraftigt ökar möjligheten och t.o.m. oundvikligheten av sådana konflikter, och dessutom har det kinesiska proletariatet redan från början ett utgångsläge som är avsevärt sämre än vad som var fallet i Ryssland.

Teoretiskt och politiskt förstärks faran många gånger eftersom den stalinistiska byråkratin försöker skyla över den motsägelsefulla situationen med sin paroll om arbetarnas och böndernas ”demokratiska diktatur”. Är det möjligt att tänka sig ett snara som är mer tilldragande på ytan och mer förrädisk till sitt väsen? Epigonernas tänkande utgår inte från sociala begrepp, utan från stereotypa fraser; formalism är byråkratins grundläggande karaktärsdrag.

De ryska narodnikerna brukade anklaga de ryska marxisterna för att ”ignorera” bönderna, att inte bedriva arbete i byarna, etc. På detta svarade marxisterna: ”Vi kommer att väcka och organisera de avancerade arbetarna och via arbetarna skall vi väcka bönderna.” Sådan är i allmänhet den enda tänkbara vägen för det proletära partiet.

De kinesiska stalinisterna har agerat annorlunda. Under revolutionen 1925-27 underställde de direkt och omedelbart arbetarnas och böndernas intressen under den nationella bourgeoisens intressen. Under kontrarevolutionens år gick de över från proletariatet till bönderna, dvs. de åtog sig den roll som i vårt land fullgjordes av socialistrevolutionärerna när de fortfarande var ett revolutionärt parti. Om det kinesiska kommunistpartiet under de senaste åren hade koncentrerat sina ansträngningar i städerna, i industrin och järnvägarna; om det hade hållit fackföreningarna, klubbarna och studiecirkelna vid liv; om det, utan att bryta kontakterna med arbetarna, hade lärt dessa att förstå vad som händer i byarna – då skulle proletariatet ha haft en ojämförligt mycket större tyngd i den allmänna kraftmätningen idag.

I själva verket lösgjorde sig partiet från sin klass. Därigenom kan det i slutändan också orsaka skada för bönderna. För om proletariatet fortsätter att stå på åskådarplats, utan organisation, utan ledarskap, då kommer bondekriget även om det blir segerrikt oundvikligen att hamna i en återvändsgränd.

I det gamla Kina avslutades varje segerrikt bonderevolution med att det skapades en ny dynasti, och senare även av en ny grupp av storgodsägare; rörelsen råkade in i en ond cirkel. Under nuvarande omständigheter kan bondekriget av egen kraft, utan direkt ledning av det proletära avantgardet, enbart överbringa makten till en ny borgerlig klick, någon variant av ”vänsterguomindang”, ”Tredje partiet”, osv., osv., som i praktiken kommer att skilja sig mycket litet från Chiang Kai-sheks Guomindang. Och detta skulle i sin tur betyda en ny arbetarmassaker med den ”demokratiska diktaturens” vapen.

Vilka slutsatser kan då dras av allt detta? Den första slutsatsen är att man modigt och öppet måste acceptera fakta som de är. Bonderörelsen är en mäktig revolutionär faktor såtillvida som den är riktad mot stora godsägare, militarister, feodalister och ockrare. Men i bonderörelsen själv finns mycket starka egendoms- och reaktionära tendenser och vid ett visst stadium kan den bli fientlig mot arbetarna och vända sina vapen mot dem. Den som glömmer bondeklassens dubbla natur är ingen marxist. De avancerade arbetarna måste lära sig att skilja mellan ”kommunistiska” etiketter och banér och faktiska sociala processer.

De ”Röda arméernas” aktivitet måste följas noggrant, och arbetarna måste ges detaljerade förklaringar av bondekriget inriktning, omfattning och perspektiv; och proletariatets

omedelbara krav och uppgifter måste knytas samman med parollerna som gäller böndernas befrielse.

På grundval av våra egna observationer, rapporter och andra dokument måste vi noggrant studera bondearméernas livsprocesser och den regim som etableras i de regioner som de ockuperar, vi måste i levande fakta upptäcka de motstridiga klasstendenserna och för arbetarna tydligt peka ut vilka tendenser vi stöder och vilka vi motsätter oss.

Vi måste följa samspelet mellan Röda armén och de lokala arbetarna med särskild omsorg, utan att förbise även de mindre missförstånd som uppträder mellan dem. Inom ramen för isolerade städer och regioner, kan konflikter, även skarpa sådana, tyckas vara obetydliga lokala episoder. Men händelseutvecklingen kan leda till att klasskonflikter uppträder i nationell skala och kan leda revolutionen till en katastrof, dvs. till att bönderna, förda bakom ljuset av borgarklassen, kan utföra en ny massaker på arbetarna. Revolutionernas historia är full av sådana exempel.

Ju mer tydligt de medvetna arbetarna förstår den levande dialektiken i klassrelationerna mellan proletariatet, bönderna och bourgeoisin, med desto större förtröstan kommer de att söka enighet med de bondeskikt som ligger dem närmast, och desto mer framgångsrikt kommer de att motverka de kontrarevolutionära provokatörer som finns i bondearméerna själva likaväl som i städerna.

Fackföreningarna och partienheterna måste byggas upp, de avancerade arbetarna måste utbildas, det proletära avantgardet måste sammansluta sig och dras in i kampen.

Vi måste vända oss till alla medlemmar i det officiella kommunistpartiet med förklaringar och protester. Det är ganska troligt att de kommunistiska basmedlemmarna, som har vilseförts av den stalinistiska fraktionen, till en början inte kommer att förstå oss. Byråkraterna kommer att gallsrika om vår ”underskattning” av bönderna, kanske även om vår ”fientlighet” till bönderna. (Tjernov anklagade alltid Lenin för att vara fientligt inställd till bönderna.) Naturligtvis kommer ett sådant ylande inte att förvirra bolsjevik-leninisterna. När vi innan april 1927 varnade för Chiang Kai-sheks oundvikliga statskupp, anklagade stalinisterna oss för att vara fientliga mot den kinesiska revolutionen. Händelseutvecklingen har visat vem som hade rätt. Händelseutvecklingen kommer även denna gång att ge en bekräftelse.

Vänsteroppositionen kan i nuvarande skede visa sig vara för svag för att kunna påverka händelseutvecklingen i proletariatets intresse. Men vi är tillräckligt starka för att peka ut den rätta vägen för arbetarna och under klasskampens utveckling påvisa det korrekta i vår politiska insikt. Endast på detta sätt kan ett revolutionärt parti få arbetarnas förtroende, endast så kan det växa, bli starkt och ta sin plats i ledningen för de folkliga massorna.

Efterskrift, 26 september 1932

För att uttrycka mina idéer så tydligt som möjligt, låt mig skissa följande variant som teoretiskt sett är fullt möjlig.

Låt oss anta att den kinesiska vänsteroppositionen inom en snar framtid bedriver ett omfattande och framgångsrikt arbete bland industriproletariatet och uppnår ett dominerande inflytande över det. Under tiden fortsätter det officiella partiet att koncentrera alla sina krafter på ”Röda armén” och bonderegioner. Så kommer det ögonblick då bondetrupperna ockuperar industriella centra och ställs ansikte mot ansikte med arbetarna. Hur kommer de kinesiska stalinisterna att agera i en sådan situation?

Det är inte svårt att förutse att de kommer att ställa bondehären mot de ”kontrarevolutionära trotskisterna” på ett fientligt sätt. De kommer med andra ord att hetsa de beväpnade bönderna mot de avancerade arbetarna. Detta är vad de ryska socialistrevolutionärerna och mensje-

vikerna gjorde år 1917; efter att ha förlorat arbetarna, kämpade de av alla krafter för att vinna stöd bland soldaterna, eggade barackerna mot fabriken, den väpnade bonden mot arbetarbolsjevikerna. Om Kerenskij, Tsereteli och Dan inte rent ut kunde beteckna bolsjevikerna som kontrarevolutionärer, så kallade de dem antingen för kontrarevolutionens ”omedvetna medhjälpare” eller ”ofrivilliga agenter”. Stalinisterna har färre valmöjligheter i sin tillämpning av politisk terminologi. Men tendensen är densamma: illvilligt uppeggande av bonden, och i allmänhet småborgerliga element, mot arbetarklassens förtrupp.

Den byråkratiska centrismen kan, liksom centrismen i allmänhet, inte ha ett självständigt klass-stöd. Men under sin kamp mot bolsjevik-leninisterna är den är tvungen att söka stöd från höger, dvs. från bönderna och småbourgeoisin, och ställa dem mot proletariatet. Kampen mellan de två kommunistiska fraktionerna, stalinisterna och bolsjevik-leninisterna, bär i sig därför en inre *tendens* att omvandlas till klasskamp. Den revolutionära händelseutvecklingen i Kina kan dra denna tendens till sin slutsats, dvs. till ett inbördeskrig mellan bondearmén, som leds av stalinisterna, och den proletära förtruppen som leds av leninisterna.

Om en sån tragisk konflikt skulle uppstå, vilket helt och hållet beror på de kinesiska stalinisterna, då skulle det innebära att vänsteroppositionen och stalinisterna inte längre var kommunistiska fraktioner utan hade blivit fientliga politiska partier, som vardera har olika klassbas.

Men är ett sådant perspektiv oundvikligt? Nej, jag tror inte alls det. Inom den stalinistiska fraktionen (det officiella kinesiska kommunistpartiet) finns det inte bara bondetendenser, dvs. småborgerliga tendenser, utan också proletära tendenser. Det är utomordentligt viktigt för vänsteroppositionen att försöka upprätta förbindelser med stalinisternas proletära flygel och för dem presentera en marxistisk utvärdering av de ”Röda arméerna” och de inbördes förhållandena mellan proletariatet och bönderna i allmänhet.

Samtidigt som det upprätthåller sitt politiska oberoende, måste den proletära förtruppen alltid vara redo att säkerställa aktionsenheten med den revolutionära demokratin. Samtidigt som vi vägrar att identifiera den beväpnade bondehären med Röda armén som proletariatets väpnade makt, och inte har någon tendens att blunda för det faktum att den kommunistiska fanan följer bonderörelsens småborgerliga innehåll, så har vi å andra sidan en helt klar bild av bondekrigets enorma revolutionärt demokratiska betydelse. Vi lär arbetarna att förstå dess betydelse och vi är redo att göra allt som står i vår makt för att uppnå den nödvändiga militära alliansen med bondeorganisationerna.

Följaktligen består vår uppgift inte bara i att förhindra att den småborgerliga demokratin, stödd på de beväpnade bönderna, får den politiska och militära ledningen över proletariatet, utan att förbereda och säkerställa den proletära ledningen för bonderörelsen och i synnerhet dess ”röda arméer”.

Ju bättre de kinesiska bolsjevik-leninisterna förstår de politiska händelserna och de uppgifter som härrör ur dessa, desto framgångsrikare kan de utöka sitt inflytande inom proletariatet. Ju ihärdigare de genomför enhetsfrontspolitiken i förhållande till det officiella partiet och den bonderörelse det leder, dess säkrare kommer de att lyckas med att inte bara skydda revolutionen från den fruktansvärt farliga konflikt som kan utbryta mellan proletariatet och bönderna, och säkra den nödvändiga gemenskapen i handling mellan de två revolutionära klasserna, utan också med att omvandla deras aktionsenhet till ett historiskt steg mot proletariatets diktatur.

Översättning: *Martin Fahlgren*

Till innehållsförteckningen för artikelsamlingen [Trotskij om Kina](#)